



923.1593
ป 114มค

ความเป็นมาและกิจกรรม ระหว่างปี ๒๕๔๖-๒๕๕๐
ของมูลนิธิพระยาภิรมย์ภักดี

Project Hipok Rambhai Barni Foundation: Activities in 2003-2007



คำอธิบายภาพ

ปกหน้า : พระบรมสาทิสลักษณ์พระเจ้า Mr.Greenup ครูสอนศิลปะ เป็นผู้ว่าราชการ
หม่อมเจ้าสุภะสวัสดิ์วงศ์เสนี สวัสดิวัตน์ ทรงยศเป็นไฉน
(ระหว่างประทับที่พระตำหนักคอมพ์ตัน หลังจากพระราชสมภพ)

ปกหลัง : พระสาทิสลักษณ์ของไฉนเป็นนิพพานที่หม่อมเจ้าสุภะสวัสดิ์วงศ์เสนี สวัสดิวัตน์



หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก จันทบุรี



ความเป็นมาและกิจกรรม ระหว่างปี ๒๕๔๖-๒๕๕๐

ของมูลนิธิประชาธิปไตย-รำไพพรรณี

Prajadhipok-Rambhai Barni Foundation:

Activities in 2003-2007

สารบัญ

หน้า

ประธานกรรมการมูลนิธิฯ แดง..... ๗

สังเขปความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของมูลนิธิประชาธิปไตย-จำเริญ..... ๘

ตราคัคคิเดชนี ตราประชาธิปไตยประชาธิปไตย-จำเริญ..... ๘

กิจกรรมของมูลนิธิฯ ระหว่างปี ๒๕๔๖-๒๕๕๐

กิจกรรมมอบเงินบริจาค ปี ๒๕๔๖-๒๕๕๐..... ๑๐-๑๕

กิจกรรมอื่น ๆ..... ๑๕

รายการเงินบริจาคที่มูลนิธิฯ ได้รับ ระหว่างปี ๒๕๔๖-๒๕๕๐..... ๑๖

บทความประจำฉบับ

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวกับระบอบรัฐธรรมนูญ ม.ร.ว.พยุหยาภรณ์ รุณพร..... ๑๘

ครั้งแรกในสยาม ม.ร.ว.พยุหยาภรณ์ รุณพร..... ๒๕

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี ม.ร.ว.พยุหยาภรณ์ รุณพร..... ๓๐

H.M. King Prajadhipok and the Constitutional System M.R. Pukthuan Jumbala..... ๔๒

Prajadhipok-Rambhai Barni Foundation..... ๔๓

รายนามคณะกรรมการมูลนิธิฯ..... ๔๔

สาขา ๐๔ ๐๖

เลขประจำ ๙๒๓.๑๕๙๓
๒/๑๔ ๖๕๐

เลขทะเบียน

NATIONAL LIBRARY OF THAILAND



31111009478874

ประธานกรรมการมูลนิธิฯ แถลง

นับเป็นเวลา ๓๓ ปีแล้วที่มูลนิธินี้ได้ดำเนินกิจการมา ทั้งนับตั้งแต่สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ ๗ ทรงก่อตั้งมูลนิธิประชาธิปไตยขึ้นในพุทธศักราช ๒๕๑๘ ด้วยพระราชหฤทัยรำลึกถึงพระมหากษัตริย์องค์ที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีต่อพระองค์และประเทศชาติประชาชน มีพระราชประสงค์ที่จะทรงบำเพ็ญพระราชกุศลอุทิศถวาย โดยสมำเสมอและมีความต่อเนื่องสืบไป

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาทั้งในชื่อนั้นและในชื่อมูลนิธิประชาธิปไตย-รำไพพรรณีนี้ในภายหลัง มูลนิธิฯ ได้จัดทำรายงานกิจการ และแสดงงบการเงินประจำปี เสนอต่อทางราชการตามเงื่อนไขของการจดทะเบียนมูลนิธิ เสนอมา ครังนี้นับเป็นครั้งแรกที่มูลนิธิฯ เห็นควรจัดพิมพ์หนังสือซึ่งอำนวยความสะดวกให้สาธารณชนได้ทราบถึงกิจกรรมต่าง ๆ ของมูลนิธิฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมอันเป็นสาธารณกุศล และโดยที่มูลนิธิฯ ได้จดทะเบียนเพิ่มเติมการเฉลิมพระเกียรติไว้ในวัตถุประสงค์ของมูลนิธิฯ จึงควรที่จะได้เผยแพร่พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีฯ ให้เป็นที่ประจักษ์ทราบโดยทั่วกันด้วย

“ความเป็นมาและกิจการ ปี ๒๕๔๖-๒๕๕๐ ของมูลนิธิประชาธิปไตย-รำไพพรรณี” ที่อยู่ในมือท่านเล่มนี้ จึงตีพิมพ์ครั้งแรกเป็นมา วัตถุประสงค์ และเครื่องหมายของมูลนิธิฯ พร้อมคำอธิบายไว้เป็นเบื้องต้น จากนั้นจึงรายงานกิจการของมูลนิธิฯ ในระหว่างปีดังกล่าว โดยปิดท้ายด้วยบทความสามบทความซึ่งกรรมการมูลนิธิฯ ท่านหนึ่งได้เขียนขึ้น เกี่ยวกับพระราชประวัติและพระราชกรณียกิจ และพระเกียรติคุณของทั้งสองพระองค์ให้เป็นที่ยกย่องแพร่หลาย อันช่วยให้สาธารณชนได้รู้จักในพระมหากษัตริย์องค์นี้ยิ่งขึ้นไป

มูลนิธิฯ หวังว่าหนังสือเล่มนี้ จะเป็นประโยชน์ของสาธารณชนตามสมควร ท่านที่ประสงค์จะทราบข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อที่สำนักงานของมูลนิธิฯ ณ ชั้น ๔ อาคารประชาธิปไตย-รำไพพรรณี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๓๐ โทร. ๐-๒๖๕๒-๓๐๒๐ โทรสาร. ๐-๒๖๕๒-๓๐๒๑ ในวันและเวลาราชการ

พลอากาศเอก 

(กำนัน สินฮวานนท์)

สังเขปความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของ มูลนิธิประชาธิปก-จำโพพรรณี

เมื่อพุทธศักราช ๒๕๑๘ สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ ๙ ได้ทรงก่อตั้ง "มูลนิธิประชาธิปก" ขึ้นด้วยพระราชหฤทัยรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ ทรงมีต่อพระองค์ ประเทศชาติ และประชาชน ในการนี้ได้พระราชทานทรัพย์สินและเงินทุนเป็นเงินทั้งสิ้น ๒,๗๑๕,๐๔๑.๖๘ บาท ณ วันที่ ๓๑ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๑๘ เป็นทุนเริ่มการ มูลนิธิประชาธิปกได้จดทะเบียนกับทางราชการ เมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๑๘

ทั้งนี้ สืบเนื่องมาจากการที่สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีฯ ได้เสด็จพระราชดำเนินไปประทับในชนบท ที่สวนบ้านแก้ว จังหวัดจันทบุรี ระหว่างพุทธศักราช ๒๕๑๗ และพุทธศักราช ๒๕๑๑ และเมื่อพุทธศักราช ๒๕๑๗ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างตึกผ่าตัดที่ทันสมัยที่สุดในขณะนั้น พระราชทานโรงพยาบาลประจำจังหวัดจันทบุรี เสร็จสมบูรณ์เมื่อพุทธศักราช ๒๕๑๘ พระราชทานชื่อว่า "ตึกประชาธิปก" ยังผลให้รัฐบาลดำเนินการปรับปรุงและขยายโรงพยาบาลแห่งนั้น และเปลี่ยนชื่อเป็นโรงพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี แต่เมื่อสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีฯ ได้พระราชทาน "ทุนประชาธิปก" จากพระราชทรัพย์และเงินบริจาคโดยเสด็จพระราชกุศลแก่โรงพยาบาลพระปกเกล้า และวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้าซึ่งตั้งขึ้นในภายหลัง ต่อมาเมื่อสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีฯ เสด็จฯ กลับมาประทับที่วังศุโขทัย กรุงเทพมหานครเป็นการถาวร ได้ทรงขายสวนบ้านแก้วที่ประทับทำการเกษตร แก่กระทรวงศึกษาธิการในราคาถ้อยมือ เพื่อให้เป็นที่ตั้งของวิทยาลัยครูจันทบุรี และได้ทรงรับวิทยาลัยครูแห่งนั้นไว้ในพระราชานุอุปถัมภ์ พระราชทานเงินสนับสนุนสืบมา อีกแห่งหนึ่ง



ด้วยพระราชประสงค์ที่จะให้พระราชกุศลที่ทรงบำเพ็ญมานี้มีความต่อเนื่องเป็นปึกแผ่นสืบไป สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีฯ จึงทรงกำหนดให้มูลนิธิฯ มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนกิจการของโรงพยาบาลพระปกเกล้า วิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า และวิทยาลัยครูจันทบุรี (ซึ่งต่อมาภายหลังจากที่สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีฯ เสด็จสวรรคตแล้ว ทางราชการได้เปลี่ยนชื่อและฐานะเป็น “วิทยาลัยรำไพพรรณี” “สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี” และ “มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี” ตามลำดับ) ในด้านการก่อสร้าง การจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ ตลอดจนค่าใช้จ่ายในกิจการต่าง ๆ ของสถาบันทั้งสาม นอกเหนือจากงบประมาณที่ได้รับจากทางราชการ และเพื่อสมทบทุน “ประชาธิปไตยบรมราชานุสรณ์” ของวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า ในการช่วยเหลือนักเรียนพยาบาลที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ เป็นต้น

นอกจากนี้มูลนิธิฯ ยังมีรายได้จากการที่มีผู้บริจาคโดยเสด็จพระราชกุศล และดอกผลอันเกิดจากทรัพย์สินที่เป็นของมูลนิธิฯ

สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ ๘ ได้เสด็จสวรรคตเมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๒๘ โดยได้ทรงทำพระพินัยกรรมไว้ที่ประเทศอังกฤษ พระราชทานเงินจำนวนหนึ่งแก่มูลนิธิฯ ทำให้มูลนิธิฯ มีดอกผลอันเกิดจากทรัพย์สินที่เป็นทุนของมูลนิธิฯ มากขึ้น ซึ่งคณะกรรมการของมูลนิธิฯ ได้พิจารณาให้จ่ายเงินตามวัตถุประสงค์ของมูลนิธิฯ เป็นจำนวนมากกว่าเดิม โดยเฉพาะการให้เงินแก่สถาบันทั้งสามดังกล่าว

เพื่อเป็นพระราชานุสรณ์แด่สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีฯ ในการที่ได้ทรงก่อตั้งและทรงเป็นองค์ประธานกรรมการของมูลนิธิฯ ตลอดมาจนเสด็จสวรรคต คณะกรรมการของมูลนิธิฯ จึงได้มีมติเป็นเอกฉันท์ให้ผนวกพระนามไว้ในชื่อของมูลนิธิฯ “มูลนิธิประชาธิปไตย” จึงเปลี่ยนชื่อเป็น “มูลนิธิประชาธิปไตย-รำไพพรรณี” โดยได้รับอนุญาตจากทางราชการให้จดทะเบียนเปลี่ยนแปลงชื่อของมูลนิธิฯ เมื่อวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๓๔



คณะกรรมการมูลนิธิฯ ซึ่งมีพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าสุรนาภนิมิต และพลอากาศเอกกำธน สินธวานนท์ เป็นประธานฯ ตามลำดับ ได้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์เรื่อยมา จนกระทั่งใน พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้พิจารณาเห็นสมควรปรับปรุงวัตถุประสงค์เป็นดังนี้

ข้อ ๓ วัตถุประสงค์ของมูลนิธิมีดังต่อไปนี้คือ

ก. เพื่อจัด ส่งเสริม และสนับสนุนกิจกรรมที่เป็นการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ ๗

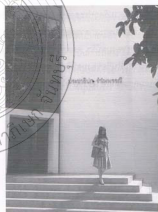
ข. เพื่อสนับสนุนทางด้านการดำเนินงานแก่โรงพยาบาลพระปกเกล้า จังหวัดจันทบุรี วิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จังหวัดจันทบุรี และมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ค. ให้งานการศึกษาแก่นักศึกษาของวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จังหวัดจันทบุรี มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี และวิทยาลัยพยาบาลสาธิตฯไทย หรือสถาบันการศึกษาอื่นที่คณะกรรมการเห็นสมควร

ง. เพื่อสมทบทุนการกุศลอื่น ที่มีวัตถุประสงค์ในทำนองเดียวกันกับวัตถุประสงค์ของมูลนิธิฯ อันเป็นการประกอบสาธารณกุศล

ทั้งนี้ไม่เกี่ยวข้องกับการเมือง

โดยได้รับอนุญาตจากทางราชการให้จดทะเบียนเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์เมื่อวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑



ปัจจุบันมูลนิธิฯ มีที่ทำการอยู่ที่ ชั้น ๙ อาคารประชาธิปไตย-รำไพพรรณี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๓๐ โทร. ๐-๒๖๕๒-๓๐๒๐ โทรสาร. ๐-๒๖๕๒-๓๐๒๑ อาคารดังกล่าว ซึ่งตั้งอยู่ระหว่างคณะรัฐศาสตร์และคณะเศรษฐศาสตร์ มูลนิธิฯ สมทบทุนในการสร้าง

ตราศักดิ์เดชน์ ตราประจำมูลนิธิประชาธิปไตย-รำไพพรรณี



ตราประจำมูลนิธิประชาธิปไตย-รำไพพรรณี มี **ตราศักดิ์เดชน์** เป็นประธาน มีพระแถบชื่อมูลนิธิฯ อยู่เบื้องล่าง

ตราศักดิ์เดชน์ เป็นตรารูปโล่ ภายในแบ่งเป็น ๓ ช่อง คือ ครึ่งบน ๒ ช่อง ครึ่งล่าง ๑ ช่อง

รูปสัญลักษณ์ที่ปรากฏสามารถอ่านได้ความดังนี้

“สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าประชาธิปกศักดิเดชน์ (วันพระราชสมภพตรงกับวันพุธ) ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (วันพระราชสมภพตรงกับวันอังคาร) แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ ซึ่งมีสีเหลืองเป็นสีประจำ”

ครึ่งบนของตราด้านซ้าย เป็นเครื่องหมายของพระบรมราชจักรีวงศ์ คือรูป จักรกับตรีบนพื้นสีเหลือง ครึ่งบนของตราด้านขวา เป็นรูปพระเกี้ยว หรือ จุลมงกุฏ เครื่องหมายประจำพระองค์พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว บนพื้นสีชมพู สีประจำวันอังคาร วันพระราชสมภพ

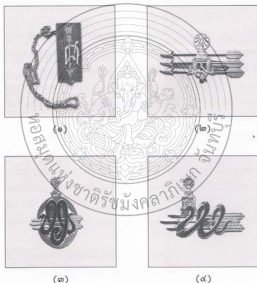
ส่วนครึ่งบนของตราชั้นนี้ บรรดาพระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้ประกอบตราประจำพระองค์ โดยนำสัญลักษณ์ประจำแต่ละพระองค์ประกอบเข้าเป็นครึ่งล่างของตรา

ครึ่งล่างของตรา**ศักดิ์เดชน์** เป็นรูปครุฑมางคคัมภีร์บนพื้นสีเขียว สีประจำวันพุธ วันพระราชสมภพของสมเด็จพระเจ้าฟ้าประชาธิปกศักดิเดชน์ โดยเหตุที่ **เดชน์** แปลว่า **ศร ศักติเดชน์** คือ ผู้ทรงศร หรือผู้ทรงอำนาจด้วยศร ความหมายนี้รับกันอย่างแพร่หลายการที่เสด็จพระราชสมภพมาในพระวันพระราชจักรีวงศ์ เพราะจักรกับตรีนั้นเป็นส่วนหนึ่งของอาวุธประจำพระองค์พระนารายณ์ และเชื่อกันว่าเมื่อพระนารายณ์เสด็จอวตารมาปราบทุกข์เริดในโลกมนุษย์นั้น ได้บังเกิดเป็นพระราม ผู้มีศร ๑ องค์ เป็นอาวุธตราประจำพระองค์

ข้อความข้างต้นนี้ มีสาระตามที่ปรากฏใน**พิธีตั้งชื่อ**ของอยู่ในนามปากกาว่า ‘ข้าแผ่นดิน’ ในหนังสือการแข่งขันกอล์ฟ ‘ประชาธิปก’ ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๐๗ (จึงรางวัลพระราชทาน ของสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ ๙)

หากแต่มีข้อมูลเพิ่มเติมจากพระราชนิพนธ์ **พระราชพิธีสิบสองเดือน** ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์, ๒๕๑๔, หน้า ๔๙๖) ความสำคัญว่า พระองค์ทรงทราบจากสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ามหามลามา กรมพระยาบำราบปรปักษ์ว่า มีผู้ทูลเกล้าถวายถวายเทศ ๓ อัน แต่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ รับสั่งว่างามดี ทรงรำลึกว่ากรุงรัตนโกสินทร์นั้นมีนามว่า ศรีอยุธยา นับเนื่องเป็นนครที่พระนารายณ์เสด็จอวตารมาบังเกิดเป็นพระราม จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกอบถวายเทศ ๓ อันนั้นเป็นพระแสงครุฑรับประกอบพิธีขึ้นนำพระพิพัฒน์สัตยา พระราชทานนามว่า พรหมาสคร์ ประลัยวาต และ อัคคินาต ซึ่งหมายถึงพระแสงครุฑของพระพรหม พระนารายณ์ (พระวิษณุ) และ พระอิศวร (พระศิวะ) ตามลำดับ

นอกจากนั้น มีข้อสังเกตว่า เมื่อครั้งที่ยังทรงดำรงพระอิสริยยศ เป็น สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าประชาธิปกศักดิเดชน์ กรมขุนสุโขทัยธรรมราชา นั้น พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว พระราชทาน แหวน มีสัญลักษณ์พระองค์เดียว กับพระนามย่อ “ปศ.” ประกอบกันอยู่บนพื้นสีเขียว (๑) ครั้นเมื่อเสด็จขึ้น ครองราชสมบัติเป็นรัชกาลที่ ๘ แล้ว ได้พระราชทาน ‘เข็มช้างหลวงเดิม’ แก่ข้าราชการบริหารผู้ถวายงานอยู่ก่อน เสด็จขึ้นครองราชย์เป็นรูปครุสามองค์ มีเลข ๘ ภายใต้พระมหาพิชัยมงกุฏ (๒) และเมื่อเฉลิมฉลอง พระชนมพรรษา ๓ รอบนักษัตร (๓๖ พรรษา) ได้พระราชทาน ‘เข็มสหชาติ’ แก่ผู้ที่เกิดปีเดียวรอบนักษัตร เดียวกับพระองค์ (๓) และ ‘เข็มอุปราติ’ แก่ผู้ที่เกิดปีเดียวแต่ต่างรอบนักษัตรกับพระองค์ ทั้งสองแบบมีครุ สามองค์ ๘ (เครื่องหมายประจำปีมะเส็ง ปีพระบรมราชสมภพ) และพระมหาพิชัยมงกุฏประกอบกัน (๔) จึงไม่เป็นที่แน่ชัดว่าทรงใช้ครุสามองค์เป็นเครื่องหมายประจำพระองค์ตั้งแต่เมื่อใด



ในพุทธศักราช ๒๕๑๐ สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ ๘ มีพระราชเสาวนีย์ โปรดเกล้าฯ ให้ทำเข็มศักดิ์เดชนีไว้พระราชทานแก่คณะกรรมการจัดงานประเภทต่าง ๆ เพื่อหารายได้โดยเสด็จ พระราชกุศลสมทบ “ทุนประชาธิปก” และผู้ที่ทูลเกล้าฯ ถวายเงินสมทบทุนดังกล่าว นับว่าเป็นการส่วนพระองค์ ในเรื่องเกี่ยวกับ “ทุนประชาธิปก” โดยตรง ครั้นเมื่อทรงตั้ง “มูลนิธิประชาธิปก” ขึ้นใน พ.ศ. ๒๕๑๔ จึง ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ใช้ “ตราศักดิ์เดชนี” เป็นเครื่องหมายของมูลนิธิฯ



กิจกรรมของมูลนิธิฯ
ระหว่างปี ๒๕๔๖-๒๕๕๐



กิจกรรมมอบเงินบริจาค ปี ๒๕๔๖-๒๕๕๐

รายการมอบเงินบริจาค ปี ๒๕๔๖

๑. วิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี

มูลนิธิฯ ได้บริจาคให้แก่วิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี เพื่อสนับสนุนโครงการปรับปรุงห้องเรียน และอุปกรณ์การสอน จำนวนเงินรวมทั้งสิ้น ๑,๖๐๔,๐๐๐ บาท โดยแยกจ่ายเป็น ๒ ครั้ง ครั้งแรกในปี ๒๕๔๖ จำนวนเงิน ๑,๓๓๔,๔๗๒ บาท ส่วนครั้งที่ ๒ จำนวนเงิน ๒๖๙,๕๒๘ บาท จะจ่ายในปี ๒๕๔๗ โดยมีรายการดังต่อไปนี้

- โครงการพัฒนาและปรับปรุงห้องปฏิบัติการเพื่อการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ
- โครงการขยายห้องเรียนสำหรับการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน และเครื่องฉายภาพตามมิติ
- จัดซื้อคอมพิวเตอร์สำหรับห้องเรียนคอมพิวเตอร์
- โครงการซ่อมแซมสิ่ง และผลิตสิ่งใหม่มาทดแทนสิ่งเก่า
- โครงการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนทาง World wide web

รายการมอบเงินบริจาค ปี ๒๕๔๗

๑. วิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี

มูลนิธิฯ ได้บริจาคให้แก่วิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี เพื่อสนับสนุนโครงการปรับปรุงห้องเรียน และอุปกรณ์การสอน ในครั้งที่ ๒ จำนวนเงิน ๒๖๙,๕๒๘ บาท

๒. โรงพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี

มูลนิธิฯ ได้บริจาคให้แก่โรงพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี เพื่อสนับสนุนโครงการจัดซื้อครุภัณฑ์การแพทย์ จำนวนเงินรวมทั้งสิ้น ๑,๖๕๐,๐๐๐ บาท โดยมีรายการดังต่อไปนี้

- เครื่องฆ่าเชื้อด้วยแก๊สเอธิลีนออกไซด์ ขนาด ๑,๐๐๐ ลิตร

จำนวน ๑ เครื่อง

จำนวนเงิน ๑,๕๐๐,๐๐๐ บาท



ข. เครื่องช่วยหายใจชนิดควบคุมปริมาตร

จำนวน ๑ เครื่อง จำนวนเงิน ๘๐๐,๐๐๐ บาท

ค. คอมพิวเตอร์ผ่าตัดชนิดคู่

จำนวน ๑ ชุด จำนวนเงิน ๙๐๐,๐๐๐ บาท

ง. ชุดตรวจภาวะและคั่งค้างโครงกระดูก

จำนวน ๑ ชุด จำนวนเงิน ๔๕๐,๐๐๐ บาท

จำนวนเงินรวมทั้งสิ้น ๓,๖๕๐,๐๐๐ บาท

๓. วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย

มูลนิธิฯ ได้บริจาคให้แก่วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย เพื่อสนับสนุนโครงการทุนการศึกษาของ นักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลจำนวน ๔ รุ่น ชั้นปีที่ ๑ ถึงชั้นปีที่ ๔ ทุนละ ๑๐,๐๐๐ บาท ยกเว้นนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ ๑ ที่ได้รับเงินทุน ๒๐,๐๐๐ บาท รวมทุนการศึกษาที่มูลนิธิฯ ให้การสนับสนุนแก่วิทยาลัยสภากาชาดไทย ประจำปี ๒๕๔๘ จำนวนเงินรวมทั้งสิ้น ๕๐,๐๐๐ บาท โดยมีรายชื่อนักศึกษาพยาบาลที่ได้รับทุนดังต่อไปนี้

๑. นางสาวหนึ่งฤทัย บุตรมา	ชั้นปีที่ ๔	จำนวนเงิน	๑๐,๐๐๐ บาท
๒. นางสาวศุมนันดา มงคลานันธธา	ชั้นปีที่ ๓	จำนวนเงิน	๑๐,๐๐๐ บาท
๓. นายทวิศักดิ์ ศรีปิ่นนาค	ชั้นปีที่ ๒	จำนวนเงิน	๑๐,๐๐๐ บาท
๔. นางสาวอรรพณ เอี่ยมรัมย์	ชั้นปีที่ ๑	จำนวนเงิน	๒๐,๐๐๐ บาท

จำนวนเงินรวมทั้งสิ้น ๕๐,๐๐๐ บาท

รายการมอบเงินบริจาค ปี ๒๕๔๘

๑. โรงพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี

มูลนิธิฯ ได้บริจาคเงินเพื่อสนับสนุนโครงการจัดซื้อครุภัณฑ์การแพทย์แก่โรงพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี เป็นจำนวนเงินรวมทั้งสิ้น ๔,๓๐๐,๐๐๐ บาท โดยมีรายการดังต่อไปนี้



๑. เครื่องตรวจการได้ยิน และเครื่องช่วยฟังด้วยระบบคอมพิวเตอร์ (Audiometer Real Ear Measurement)
๒. เครื่องตรวจวัดการได้ยินระดับก้านสมอง (Auditory Brainstem response)
เป็นเครื่องตรวจวัดการได้ยินด้วยระบบคอมพิวเตอร์ โดยไม่ต้องอาศัยการตอบสนอง
ของผู้ป่วยสามารถตรวจระดับการได้ยินในเด็ก หรือผู้ใหญ่ที่สูญเสียการได้ยิน
๓. เครื่องตรวจคัดกรองการได้ยิน (Newborn hearing screening)
เป็นเครื่องตรวจการได้ยินในเด็กเล็กตั้งแต่แรกคลอดจนถึงผู้ใหญ่

จำนวนเงินรวมทั้งสิ้น ๑,๕๐๐,๐๐๐ บาท

- เครื่องตัดชิ้นเนื้อด้วยอุณหภูมิต่ำ (Cryostat)

จำนวน ๑ เครื่อง

จำนวนเงิน ๗๐๐,๐๐๐ บาท

- เครื่องตรวจสายตาและความโค้งของกระจกตา ระบบคอมพิวเตอร์ (Auto Retraction and Keratometer)

จำนวน ๑ เครื่อง

จำนวนเงิน ๕๐๐,๐๐๐ บาท

จำนวนเงินรวมทั้งสิ้น ๔,๓๐๐,๐๐๐ บาท

๒. วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย

มูลนิธิ ได้บริจาคให้แก่วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย เพื่อสนับสนุนทุนการศึกษาของนักศึกษาวิทยาลัย
พยาบาล จำนวน ๓ คน รวมทุนการศึกษาที่มูลนิธิ ให้การสนับสนุนแก่วิทยาลัยสภากาชาดไทย ประจำปี ๒๕๔๘
จำนวนเงินรวมทั้งสิ้น ๔๐,๐๐๐ บาท โดยมีรายชื่อ นักศึกษาพยาบาลที่ได้รับทุนดังต่อไปนี้

- | | |
|---------------------------|-------------|
| ๑. นางสาวกาญจน์ พงษ์เกษ | ชั้นปีที่ ๔ |
| ๒. นางสาวอรรณณ เขียมรัมย์ | ชั้นปีที่ ๓ |
| ๓. นางสาวสุวิภา สืบศาล | ชั้นปีที่ ๒ |

จำนวนเงินรวมทั้งสิ้น ๔๐,๐๐๐ บาท



รายการมอบเงินบริจาค ปี ๒๕๔๔

๑. วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย

มูลนิธิฯ ได้ให้เงินสนับสนุนแก่วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย ในโครงการทุนการศึกษาของนักศึกษาพยาบาล จำนวนเงินรวมทั้งสิ้น ๑๐๐,๐๐๐ บาท ทั้งนี้เป็นการจ่ายทุนการศึกษารวมกัน ๒ ปีการศึกษา คือปีการศึกษา ๒๕๔๔ และปีการศึกษา ๒๕๔๕ ปีการศึกษาละ ๕๐,๐๐๐ บาท คิดเป็นจำนวนเงินที่ให้การสนับสนุนโครงการดังกล่าวในปีนี้เป็นเงินทั้งสิ้น ๑๐๐,๐๐๐ บาท โดยมีรายชื่อนักศึกษาพยาบาลที่ได้รับทุนดังต่อไปนี้

ปีการศึกษา ๒๕๔๔

๑. นางสาวกาญจน์ พงษ์เกษ	ชั้นปีที่ ๔	จำนวนเงิน	๑๐,๐๐๐ บาท
๒. นางสาวอรรณณ เอี่ยมรัมย์	ชั้นปีที่ ๓	จำนวนเงิน	๑๐,๐๐๐ บาท
๓. นางสาวพจรินทร์ สอนสศิริ	ชั้นปีที่ ๒	จำนวนเงิน	๑๐,๐๐๐ บาท
๔. นางสาวปรารถนา ปลืณารัมย์	ชั้นปีที่ ๑	จำนวนเงิน	๒๐,๐๐๐ บาท
จำนวนเงินรวมทั้งสิ้น			๕๐,๐๐๐ บาท

ปีการศึกษา ๒๕๔๕

๑. นางสาวอรรณณ เอี่ยมรัมย์	ชั้นปีที่ ๔	จำนวนเงิน	๑๐,๐๐๐ บาท
๒. นางสาวพจรินทร์ สอนสศิริ	ชั้นปีที่ ๓	จำนวนเงิน	๑๐,๐๐๐ บาท
๓. นางสาวปรารถนา ปลืณารัมย์	ชั้นปีที่ ๒	จำนวนเงิน	๑๐,๐๐๐ บาท
๔. นางสาวจันสุตา สิบพันธ์	ชั้นปีที่ ๑	จำนวนเงิน	๒๐,๐๐๐ บาท
จำนวนเงินรวมทั้งสิ้น			๕๐,๐๐๐ บาท



๒. โครงการผลิตสารคดีเฉลิมพระเกียรติในรูปแบบวีซีดี

คณะกรรมการมูลนิธิฯ ได้มีมติในการประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๔๙ เมื่อวันที่วันพฤหัสบดี ที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๙ อนุมัติให้การสนับสนุนบางส่วนแก่การจัดทำวีซีดีพร้อมหนังสือสารคดีเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีฯ ที่ชื่อ “ประชาธิปไตย-รำไพพรรณี ราชสดุดี” ของคณะกรรมการประสานงานโครงการเฉลิมพระเกียรติ ๑๐๐ ปี พระราชสมภพสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีฯ เพื่อแจกจ่ายแก่สถาบันการศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ปี ๒๕๔๙ จำนวนเงินรวมทั้งสิ้น ๑๔๐,๐๐๐ บาท โดยพร้อมกันนี้ ที่ประชุมมีมติที่จะจัดทำวีซีดีพร้อมหนังสือดังกล่าวเพิ่มอีก ๑,๐๐๐ ชุด จากเดิมที่คณะกรรมการประสานงานฯ จัดทำ ๓,๐๐๐ ชุด โดยทั้งนี้มูลนิธิฯ จะเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นเองทั้งหมด

รายการมอบเงินบริจาค ปี ๒๕๕๐

๑. วิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี

มูลนิธิฯ ให้การสนับสนุนวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี ในโครงการจัดหาทุนการศึกษา โดยในปีนี้เป็น การสนับสนุนทุนการศึกษาแก่นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ ๑ จำนวน ๓๔ คน ทุนละ ๒๐,๐๐๐ บาท จำนวนเงินรวมทั้งสิ้น ๘๐,๐๐๐ บาท โดยมีรายชื่อ นักศึกษาพยาบาลที่ได้รับทุนดังต่อไปนี้

๑. นางสาวสลักจิต เขียวลำไย	ชั้นปีที่ ๑	จำนวนเงิน	๒๐,๐๐๐ บาท
๒. นางสาวสุกัญญา กฤษณธรรมา	ชั้นปีที่ ๑	จำนวนเงิน	๒๐,๐๐๐ บาท
๓. นางสาววิมลรัตน์ ลำเพ็ญ	ชั้นปีที่ ๑	จำนวนเงิน	๒๐,๐๐๐ บาท
๔. นางสาวนัชชา เสนอบ	ชั้นปีที่ ๑	จำนวนเงิน	๒๐,๐๐๐ บาท
		จำนวนเงินรวมทั้งสิ้น	๘๐,๐๐๐ บาท

อนึ่ง ทุนการศึกษานี้เป็นทุนการศึกษาต่อเนื่อง ซึ่งมูลนิธิฯ จะให้การสนับสนุนนักศึกษาตั้งแต่เข้าศึกษาในชั้นปีที่ ๑ จวบจนสำเร็จการศึกษาในชั้นปีที่ ๔ หากนักศึกษายังอยู่ในเกณฑ์ที่มูลนิธิฯ กำหนด ด้วยเหตุนี้ ทำให้เมื่อมีนักศึกษารับทุนครบทุก ๔ ชั้นปี ชั้นปีละ ๔ คน ดังนั้นเมื่อโครงการดำเนินไปเต็มที่มูลนิธิฯ จะต้องจัดสรรเงินสนับสนุนแก่นักศึกษาพยาบาลจำนวนเงินรวมทั้งสิ้น ๓๒๐,๐๐๐ บาท ต่อปี ซึ่งมูลนิธิฯ จะได้ดำเนินการติดตามมอบทุนการศึกษาดังกล่าวให้ครบถ้วนสืบเนื่องต่อไป



๒. วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย

มูลนิธิฯ ได้บริจาคให้แก่วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย เพื่อสนับสนุนโครงการทุนการศึกษาของนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดจำนวน ๔ ทุน ชั้นปีที่ ๑ ถึงชั้นปีที่ ๔ ทุนละ ๑๐,๐๐๐ บาท ยกเว้นนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ ๑ ที่ได้รับเงินทุน ๒๐,๐๐๐ บาท รวมทุนการศึกษาที่มูลนิธิฯ ให้การสนับสนุนแก่วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย ประจำปี ๒๕๕๐ จำนวนเงินรวมทั้งสิ้น ๕๐,๐๐๐ บาท โดยมีรายชื่อนักศึกษาพยาบาลที่ได้รับทุนดังต่อไปนี้

๑. นางสาวพจรินทร์ สอนสตรี	ชั้นปีที่ ๔	จำนวนเงิน	๑๐,๐๐๐ บาท
๒. นางสาวปรารถนา ปัตินารัมย์	ชั้นปีที่ ๓	จำนวนเงิน	๑๐,๐๐๐ บาท
๓. นางสาวจันสุตา สืบพันธ์	ชั้นปีที่ ๒	จำนวนเงิน	๑๐,๐๐๐ บาท
๔. นางสาวนิศยา ศิริแวว	ชั้นปีที่ ๑	จำนวนเงิน	๒๐,๐๐๐ บาท
		จำนวนเงินรวมทั้งสิ้น	๕๐,๐๐๐ บาท

๓. การมอบเงินบริจาคเพื่อการกุศล โครงการประกวดคนดีไทย (ศรทอง)

มูลนิธิฯ ได้มอบเงินจำนวน ๑๐,๐๐๐ บาท แก่มูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) เพื่อสนับสนุนโครงการประกวดคนดีไทย (ศรทอง) เมื่อวันที่ ๓๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งกิจกรรมนั้นเป็นการสาธารณกุศลที่เนื่องในพระราชกรณียกิจที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของมูลนิธิฯ

อนึ่ง หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) แห่งวัดบวรนิเวศราชวรวิหาร กรุงเทพมหานคร และสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี

กิจกรรมอื่นๆ

๑. สืบเนื่องจากที่ประชุมกรรมการมูลนิธิฯ ตามมติที่ประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๔๔ เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๔ ได้อนุมัติให้มูลนิธิฯ ผลิตวีซีดีพร้อมหนังสือสารคดีเฉลิมพระเกียรติ "พระราชูปถัมภ์-รำไพพรรณี ราชสุดาฯ" เพิ่มเติมอีก ๑,๐๐๐ ชุด ในปี ๒๕๕๐ นี้ มูลนิธิฯ จึงได้จ่ายเงินเพื่อการดังกล่าวเป็นจำนวนเงิน ๑๔๒,๐๐๐ บาท โดยได้มอบวีซีดีพร้อมหนังสือดังกล่าวให้แก่โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร และกรมการส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยต่าง ๆ โรงเรียนจิตรลดา และครอบครัวข้าราชการบริหารในพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ ๘ เมื่อวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐



๒. คณะกรรมการมูลนิธิฯ ได้ร่วมพิธีวางพวงมาลาถวายราชสักการะพระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เนื่องในวันคล้ายวันสวรรคต และร่วมในพิธีบำเพ็ญกุศลถวายฯ ที่รัฐสภา เมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๕๐

๓. เนื่องจาก นายอุเทน เตชะไพบูลย์ กรรมการมูลนิธิฯ ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ เมื่อวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ มูลนิธิฯ ได้ส่งพวงหรีดไปร่วมไว้อาลัยนายอุเทน เตชะไพบูลย์ กรรมการมูลนิธิฯ ผู้ถึงแก่กรรม โดยได้ร่วมเป็นเจ้าภาพในวันดังกล่าวด้วย

อนึ่ง นายอุเทน เตชะไพบูลย์ เข้ารับตำแหน่งกรรมการมูลนิธิฯ เมื่อ ๑๐ กันยายน ๒๕๒๘ และได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเรื่อยมากระทั่งเมื่อ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ นายอุเทนเสียชีวิตอย่างสงบที่โรงพยาบาลบำรุงราษฎร์ ด้วยโรคนิ่วในเยื่อ รวมอายุได้ ๙๔ ปี นายอุเทนได้มอบเงินบริจาคแก่มูลนิธิฯ เรื่อยมา

๔. มูลนิธิฯ ได้เข้าร่วมพิธีวางพวงมาลาถวายราชสักการะพระบรมราชานุสาวรีย์ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เนื่องในวันรัฐธรรมนูญ ที่หน้าอาคารสำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๕๐

๕. เมื่อวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๕๐ ประธานมูลนิธิฯ ได้เดินทางไปเป็นประธานในพิธีเปิดงานวัน “สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี” เนื่องในวันคล้ายวันพระราชสมภพ ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีจัดขึ้น ระหว่างวันที่ ๑๙-๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๐ โดยในการนี้ประธานมูลนิธิฯ ได้ทำหน้าที่เป็นประธานในพิธีเปิดพิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมท้องถิ่นจันทบุรี และมอบทุนการศึกษาแก่นักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี รวมทั้งมอบเกียรติบัตรแก่ผู้ที่สนับสนุนทุนการศึกษาแก่นักศึกษาด้วย

รายการเงินบริจาคที่มูลนิธิฯ ได้รับ

ระหว่าง ปี ๒๕๔๖-๒๕๕๐

สมาคมกอล์ฟแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้บริจาคให้แก่มูลนิธิฯ เป็นเงิน ๘๐๐,๐๐๐ บาท (แปดแสนบาทถ้วน) เมื่อวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๔๘ อันเป็นเงินที่ได้รับจากการจัดการแข่งขันกอล์ฟการกุศลเพื่อน้อมรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณ พร้อมทั้งเพื่อเฉลิมพระเกียรติ และหารายได้สนับสนุนกองทุนมูลนิธิพระราชินี-รำไพพรรณี เนื่องในโอกาส ๑๐๐ ปีวันพระราชสมภพ สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ ๙



พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

กับระบอบรัฐธรรมนูญ



พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

กับระบอบรัฐธรรมนูญ*

รศ. ม.ร.ว. พศุทธิสถาน ชุมพล

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อระหว่างระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์กับระบอบรัฐธรรมนูญ พระองค์จึงทรงเป็นพระมหากษัตริย์ในระบอบรัฐธรรมนูญพระองค์แรกของไทย

ไม่นานหลังจากที่เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติสืบราชสันตติวงศ์เป็นพระมหากษัตริย์ สมบูรณาญาสิทธิเมื่อวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๔๖๙ พระองค์ได้ทรงมีพระบรมราชวินิจฉัยว่า

“กระแสดูความเห็นในประเทศนี้ซึ่งสัญญาจะจัดตั้งวาทกาลเวลาของระบอบอัคราธิปไตยใกล้จะสิ้นสุดลงแล้ว หากจะให้พระราชวงศ์นี้ติดอยู่ต่อไป จะต้องปรับให้สถานะของพระมหากษัตริย์มีความมั่นคงขึ้น จะต้องหาหลักประกันอย่าให้มีพระมหากษัตริย์ผู้ทรงพร่องในความสมบูรณ์รอบคอบในการทรงใช้พระวิจารณ์ญาณ”

พระราชวินิจฉัย Problems of Siam
พระราชทานพระบรมราชวินิจฉัย (Francis B. Sayre)
วันที่ ๒๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๖๙

ดังนั้นภายในเวลา ๒ วัน หลังจากที่ได้รับพระราชวินิจฉัย จึงได้ทรงแต่งตั้งคณะอภิรัฐมนตรีขึ้น เพื่อถวายคำปรึกษาราชการแผ่นดินและราชการในพระองค์ ประกอบด้วยเจ้านายชั้นบรมวงศ์ผู้ชำนาญการในราชการมาแต่ก่อน “เพื่อที่พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ที่จะปฏิบัติตามพระราชอัธยาศัย ไร้กฎเกณฑ์ จะถูกลดทอนลงโดยคณะอภิรัฐมนตรี” (Problems of Siam)



* เดิมเป็นตอนแรกของ เรื่อง ‘พระมหากษัตริย์ในระบอบรัฐธรรมนูญ’ ในหนังสือ นิทรรศการ สายสัมพันธ์สองธรรมราชา เนื่องในโอกาสฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี พุทธศักราช ๒๕๔๙ ณ พิพิธภัณฑ์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า, กรกฎาคม ๒๕๔๙.



นอกจากนั้น ได้ทรงแสดงความเลื่อมใสในพระปรีชาญาณ และพระราชอัธยาศัยละมุนละม่อมของ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในการทรงปฏิรูปการบริหารราชการแผ่นดินแบบ “พลิกแผ่นดิน” ได้โดยเรียบร้อยปราศจากการจลาจลหรือการเสียเลือดเนื้อ จึงได้ทรงตั้งพระราชปณิธานจะดำเนินตามรอย พระยุคลบาทเมื่อพระองค์เองจะต้องทรงอำนาจการเปลี่ยนแปลงขึ้นต่อไปสู่ระบบพระมหากษัตริย์ภายใต้ รัฐธรรมนูญประชาธิปไตย ดังปรากฏในพระราชนิพนธ์ว่า

“ควรพยายามลดการล่วงหน้า แต่ก็ควรเหลือหลังดูประเพณีและหลักการที่ล่วงไปแล้วด้วย เหมือนกัน ใน ๒ อย่างนี้ก็พอจะทำได้ มียากอยู่ที่เพียงการเลือกเวลาให้เหมาะ อย่าให้ช้าเกินไป อย่าให้ เร็วเกินไป ซ่อนนี้และยากยิ่งนัก นอกจากมีสติปัญญาแล้ว ยังต้องมีโรคดีประกอบด้วย แต่ถ้าเราทำ การใด ๆ ไปโดยมีความสุขจิตใจและโดยเต็มความสามารถแล้ว ก็ต้องนับว่าได้พยายามทำงาน ตามหน้าที่จนสุดกำลังแล้ว”

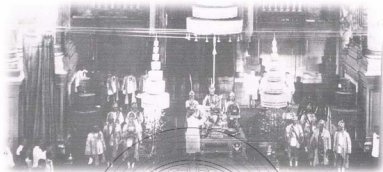


พระราชนิพนธ์คำนำของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ใน พระราชพิธี ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงถวญ พระบรมราชธิบายแก่ข้าราชการปกครองแผ่นดิน, ๒๔๗๐

ด้วยมีพระราชดำริว่าระบอบประชาธิปไตยที่มั่นคงจะเกิดขึ้นในประเทศได้ก็ต่อเมื่อประชาชนคนธรรมดา และชนชั้นนำรู้จักการปกครองตนเอง ดังนั้นจึงทรงดำเนินการอย่างรอบคอบในการสร้างประชาธิปไตยในระดับ ท้องถิ่น โดยเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๙ ได้เริ่มโปรยเมล็ดพันธุ์ประชาธิปไตยขึ้นในรูปแบบการปกครองแบบเทศบาลจนสำเร็จ เป็นร่างพระราชบัญญัติเทศบาล เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๓ ส่งให้กรมร่างกฎหมายถวายความเห็น แต่เรื่องได้ค้างอยู่ ที่นั่นแม้จะได้ทรงเตือนไปหลายครั้ง สุดท้ายมิได้ประกาศใช้จนหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ พร้อมกันไป ได้ทรงตั้งสภากรรมการองคมนตรีขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๐ เพื่อฝึกหัดชนชั้นนำในการประชุม กันตามแบบรัฐสภา เพื่อร่างกฎหมายและมีความเห็นกราบบังคมทูลในเรื่องอื่น ๆ “จะได้เป็นสถาบันที่พร้อม จะหัดหาพระราชปฏิบัติที่เป็นไปตามอำเภอพระทัย หรือที่ไม่สุ่มรอบคอบของพระมหากษัตริย์ต่อไปได้”

พระราชนิพนธ์ Democracy in Siam

พระราชทานคณะกรรมการ เพื่อจัดทำพระราชบัญญัติองคมนตรี วันที่ ๑๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๐



อีกทั้งยังได้โปรดเกล้าฯ ให้ร่างรัฐธรรมนูญขึ้นถวายทอดพระเนตร ครั้งแรกคร่าว ๆ โดยพระยาภิรมย์ภักดี (Francis B. Sayre) เมื่อวันที่ ๒๗ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๖๕ และครั้งหลังโดยนายเรมอนด์ บี. สตีเวนส์ (Raymond B. Stevens) และพระยาศรีสวัสดิ์ (เทียนชัย ชุตินทรกุล) เมื่อวันที่ ๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๕ ซึ่งฉบับหลังนี้ได้กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจบริหารกับอำนาจนิติบัญญัติ ตลอดจนวิธีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไว้ด้วย

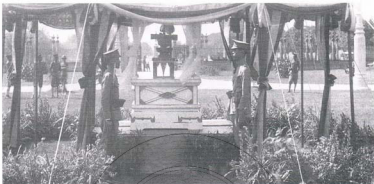
แต่ผู้ร่างทั้งสองต่างเห็นว่ายังไม่ควรประกาศใช้รัฐธรรมนูญ จะต้องให้ประชาชนมีประสบการณ์ในการปกครองตนเองในระดับท้องถิ่นเสียก่อน และอภิรัฐมนตรีบางพระองค์ก็ทรงมีความเห็นคัดค้านไปทางนั้นด้วย พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงมิได้พระราชทานรัฐธรรมนูญ ในวันที่ ๖ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๕ อันเป็นวันสถาปนาพระราชวงศ์จักรีครบ ๑๕๐ ปี ตามที่ทรงตั้งพระราชหฤทัยไว้แต่แรก แม้ว่าในส่วนพระองค์เองจะมีพระราชประสงค์ที่จะให้มีการปกครองระบอบรัฐธรรมนูญโดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ดังความในบันทึกพระราชกระแสที่ว่า

“เมื่อเราจะตั้งตก between two stools เพราะลึงเลใจ ที่จริงถ้าเอาแบบ Fascist ที่เดียวและมี fascist party ขึ้น บางทีจะดีและเป็น way out ที่ดีที่สุด แต่จะทำได้หรือ? ถ้าทำไม่ได้ก็ควรเตรียมการที่จะเปลี่ยนเป็น Constitutional Monarchy โดยเร็วที่สุดที่จะทำได้ และต้องให้การศึกษาไปในทางนั้น ละคระมัง?”

พระราชกระแสต่อเอกอัครราชทูตอิตาลีในกรุงเทพฯ

ซึ่งสมเด็จกระทรวงธรรมการทูตเกล้าฯ ถวาย

วันที่ ๒๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๕



ดังนั้น เมื่อเกิดการยึดอำนาจเปลี่ยนแปลงการปกครองขึ้นเมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงทรงรับเป็นพระมหากษัตริย์ในระบอบรัฐธรรมนูญ ดังความในพระราชโองการเลข ลงวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ ตอนคณะราษฎร ซึ่งระงับจนถึงพระราชปณิธานที่ทรงมีแต่แรกเริ่มรัชกาล ความว่า

“ข้าพเจ้าเห็นแก่ความเรียบร้อยของอาณาประชาราษฎร์ ไม่อยากให้เกิดเลือดเนื้อ กับทั้งเพื่อจัดการโดยระบอบ ไม่ให้ขึ้นชื่อว่าจลาจลเสียหายแก่บ้านเมือง และความจริงข้าพเจ้าก็คิดอยู่แล้วที่จะเปลี่ยนแปลงทำนองนี้ คือมีพระเจ้าแผ่นดินปกครองตามรัฐธรรมนูญ จึงขอรับที่จะช่วยเป็นตัวเจ็ด...”

ในพระราชลัญจนามพระมหากษัตริย์ในระบอบรัฐธรรมนูญ พระองค์ได้ทรงลงพระปรมาภิไธย ในพระราชบัญญัติการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช ๒๔๗๕ ซึ่งคณะราษฎรร่างขึ้นพลเอกเจ้า ถวาย โดยคำว่า ‘ชั่วคราว’ นั้นเป็นสิ่งที่ไม่ทรงคิดลงไป และต่อมาเมื่อสภาผู้แทนราษฎรที่คัดเลือกจากคณะราษฎรและคนอื่น ๆ ได้มีมติรับรองร่างรัฐธรรมนูญ จึงได้ทรงประกอบพิธีพระราชทานรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๕ ณ พระที่นั่งอนันตสมาคมเมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๕

กาลต่อมาได้มีพระราชกระแสทั่วทั้งรัฐบาลในหลายสิ่งหลายอย่าง ซึ่งทรงพิจารณาเห็นว่ายังไม่ถูกต้องตามแบบแผนแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตย คือไม่ให้อิทธิพลผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าทำความผิดทางการเมือง ต่อผู้ดีในศาล และไม่เปิดโอกาสให้พระองค์พระราชทานคำแนะนำในการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทที่ ๒ (ประเภทแต่งตั้ง) จากผู้มีชื่อเสียงสำคัญ เป็นต้น เมื่อรัฐบาลไม่อาจสนองพระราชกระแสได้ ความขัดแย้งจึงยืดเยื้อมาโดยตลอด จนกระทั่งเมื่อวันที่ ๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๗ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงมีพระราชหัตถเลขาถึงพระสวามีว่า รัฐบาล มีความสำคัญว่า



“ข้าพเจ้าเห็นว่ารัฐบาลและพวกพ้องใช้หลักการปกครองที่ไม่ถูกต้องตามหลักการของเสรีภาพในตัวบุคคล และหลักความยุติธรรมตามความเข้าใจและยึดถือของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าไม่ยินยอมที่จะให้ผู้ใด คณะใด ใช้วิธีการปกครองอย่างนั้นในนามข้าพเจ้าต่อไปได้” และ

“บัดนี้ข้าพเจ้ามีความเห็นว่า ความประสงค์ของข้าพเจ้าที่จะให้ราษฎรมีสติหือออกเสียงในนโยบายของประเทศโดยแท้จริงไม่เป็นผลสำเร็จ และเมื่อข้าพเจ้ารู้สึกว่ บัดนี้เป็นหนทางที่ข้าพเจ้าจะช่วยเหลือให้ความคุ้มครองแก่ประชาชนได้ต่อไปแล้ว ข้าพเจ้าจึงขอสละราชสมบัติ...”



ความในพระราชหัตถเลขานี้แสดงถึงพระราชประสงค์จำนงหมายที่จะให้ประเทศมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อีกทั้งพระราชหัตถ์อำนักระหนักในพระราชธรรมของพระมหากษัตริย์สยามที่จะต้องปกป้องคุ้มครองประชาชน แต่บัดนั้นพระองค์เองก็ทำไม่ได้สำเร็จ เพราะเมื่อมีรัฐธรรมนูญแล้วอำนาจการปกครองมีได้อยู่ในพระหัตถ์อีกต่อไป

ในการทรงปฏิเสธพระองค์ออกจากราชบัลลังก์ ได้ทรงตอบย้ำหลักการของเสรีภาพในตัวบุคคล และหลักความยุติธรรมตามที่ทรงเข้าพระราชหฤทัยและทรงยึดถือ ให้ทรงความหมายต่อไปแม้เมื่อไม่มีพระองค์แล้วกับได้ทรงอำนวยการให้สถาบันพระมหากษัตริย์ดำรงอยู่สืบต่อมาในฐานะสถาบันพระประมุข

ในการทรงสละราชสมบัตินี้ มีได้ทรงระบุพระนามเจ้านายพระองค์ใดเป็นผู้ที่สมควรสืบพระราชสันตติวงศ์



ครั้งแรกในสยาม



ครั้งแรกในสยาม*

รศ. ม.ร.ว. พยุหยาภรณ์ ชุมพล**

๘๙ ปี มาแล้ว ในวันที่จันทร์ที่ ๒๖ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๖๑ ณ พระที่นั่งไภยราชพิฆาน พระราชวังบางปะอิน พระนคร ศรีอยุธยา พระมหากษัตริย์และเจ้านายชั้นพระบรมวงศีก ๑๒ พระองค์ ได้ทรงลงพระปรมาภิไธย และพระนามเป็นพยานในการ แต่งงานของหนุ่มสาวคู่หนึ่ง ซึ่งปฏิพัทธ์รักใคร่กัน อีกทั้งมีความ เหมาะสมกันในทางชาติตระกูลกำเนิด และควรอนุกรมเลี้ยงดู เมื่อยังเยาว์ เจ้าบ่าวอายุ ๒๕ ปี เจ้าสาวอายุ ๑๔ ปี

คู่บ่าวสาวคู่นั้น พระนามว่า สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าประชาธิปกศักดิเดชน์ กรมขุนสุโขทัยธรรมราชา และหม่อม เจ้าหญิงรำไพพรรณี สวัสดิวัตน์

ก่อนหน้านั้นประมาณ ๑ เดือน สมเด็จพระเจ้าน้อง ยาเธอพระองค์นั้นได้ทรงมีหนังสือกราบบังคมทูลพระกรุณา พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ความ ตอนหนึ่งว่า

“บัดนี้ ข้าพระพุทธเจ้า ได้ปฏิพัทธ์รักใคร่กับหม่อมเจ้า หญิงรำไพพรรณี ธิดาแห่งเสด็จนำ และข้าพระพุทธเจ้าอยากจะได้ ทำการสมรสกับเจ้าหญิงนั้น แต่เดิมข้าพระพุทธเจ้าได้ขอพบกับ หญิงรำไพพรรณี อันเด็กและผู้ใหญ่ และสมเด็จพระแม่ก็โปรดให้หญิง รำไพพรรณี มารับใช้ข้าพระพุทธเจ้าอยู่เสมอ ...”



* สืบค้นครั้งแรกในนิตยสาร สกุลไทย เมื่อเดือนสิงหาคม ๒๕๕๐

** กรรมการและผู้อำนวยการ มูลนิธิประชาธิปไตย-รำไพพรรณี



หม่อมเจ้าหญิงรำไพพรรณี ทรงเป็นพระธิดาในสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระสวัสดิ์วัฒนวิเศษย์ พระอนุชาพร้อมพระมารดา ในสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ ๕ ‘สมเด็จพระเจ้า’ ในสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์นั้น สมเด็จพระสวัสดิ์ฯ จึงทรงเป็น ‘เสด็จน้า’ ของพระองค์ นอกจากนั้น สมเด็จพระศรีพัชรินทราบฯ ยังได้ทรงอุปถัมภ์หม่อมเจ้าหญิงรำไพพรรณี ผู้ทรงเป็น ‘หลานป้า’ มาตั้งแต่พระชันษาประมาณ ๒-๓

ปี โดยโปรดเกล้าฯ ให้ประทับบนพระตำหนัก และให้ได้รับการศึกษาอบรมตามพระราชประเพณี ตลอดจนวิทยาการสมัยใหม่ หม่อมเจ้าหญิงรำไพพรรณี จึงทรงได้รับการศึกษาและประสบการณ์ที่เหมาะสมแก่กาลสมัยแห่งการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกอบพระราชพิธีอภิเษกสมรสขึ้น นับเป็นการพิธีครั้งแรกตามกฎหมายเพื่อรับว่าด้วย การเสกสมรสแห่งเจ้านายในพระราชวงศ์ พุทธศักราช ๒๔๖๑ ซึ่งให้เจ้านายในพระราชวงศ์ตั้งแต่ชั้นหม่อมเจ้าขึ้นไปจะทำการเสกสมรสกับผู้อื่น ให้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณาขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตก่อน เมื่อได้รับพระราชทานพระบรมราชวินิจฉัยแล้ว จึงจะทำการพิธีนั้นได้

พระราชพิธีอภิเษกสมรสในครั้งนั้น ยังมีความพิเศษอีกอย่างหนึ่ง คือ ได้โปรดเกล้าฯ ให้เริ่มการพิธีด้วยการตั้งกระพุ่มดามตอบคู่สมรส ดังเช่นธรรมเนียมของชาวตะวันตก

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มหาเสวกโท พระยาจักรี ปราณศิริสวัสดิ์ (ลือ โกรดภูษ) สมุหพระมณฑลศรี (เจ้าพระยามหิธร ในภายหลัง) ตั้งกระพุ่มกระพุ่มดามสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอฯ ว่า



“ฝ่าพระบาททรงตั้งพระหนุทัยที่จะทรงรับหม่อมเจ้าหญิง
รำไพพรรณีเป็นพระชายาเพื่อทรงถนอม ทะนุบำรุงด้วยความเสน่หา
และทรงพระเมตตากรุณาสืบไปจนตลอดคนั้น ฤฯ”

สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอฯ รับสั่งตอบว่า

“ข้าพเจ้าตั้งใจเช่นนั้น”

แล้วทูลถามหม่อมเจ้าหญิงรำไพพรรณีว่า

“ท่านตั้งหฤทัยที่จะมอบองค์ท่านเป็นพระชายาแห่งสมเด็จพระ
เจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าประจักษ์ปกคัคคิเดชนัน กรมขุนสุโขทัย
ธรรมราชา ด้วยความเสน่หา สงรักสมัคจะปฏิบัติอยู่ในพระโอรส
แห่งพระสามี สืบไปจนตลอดคนั้น ฤฯ”

หม่อมเจ้าหญิงรำไพพรรณี รับสั่งตอบว่า

“ข้าพเจ้าตั้งใจเช่นนั้น”

เสร็จการพิธีแบบตะวันตกแล้ว พระบาทสมเด็จพระมงกุฎ
เกล้าเจ้าอยู่หัวจึงพระราชทานน้ำพระมหาสังข์ทักษิณาวรรต และ
ทรงเจิมองค์คู่อภิเษกสมรสตามโบราณราชประเพณีของไทย

จากนั้น องค์คู่อภิเษกสมรส ได้ทรงลงพระนามในสมุด

“ทะเบียนแต่งงาน” เฉพาะพระพักตร์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎ
เกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงลงพระปรมาภิไธย ในชื่อพระนาม “ผู้สร
ดกแต่ง” และชื่อ “ผู้ทรงเป็นประธานแลพยานในการแต่งงาน”
แล้วโปรดเกล้าฯ ให้เจ้านายชั้นพระบรมวงค์ ๑๒ พระองค์ทรงลง
พระนามเป็นพยานด้วย โดยสมเด็จพระศรีสวรินทราบรมราชเทวี
พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้าในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาล
ปัจจุบัน ทรงลงพระนามถัดจากพระปรมาภิไธย ส่วนสมเด็จพระ
ศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ พระพันปีหลวงนั้นมิได้เสด็จฯ ไปทรง
ร่วมงาน เนื่องจากทรงพระประชวรและประทับอยู่ที่พระตำหนักน้ำ
จิงคุ้ไชยย์ ริมคลองสามเสน





พระราชพิธีอภิเษกสมรสของ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี กับ เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ ณ พระที่นั่งอัมพรสถาน พระราชวังดุสิต เมื่อวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๔๖๔

สุดท้าย ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานเลี้ยง และเมื่อจวนเสด็จเสวยพระกระยาหาร ได้มีพระราชดำรัสพระราชทานพระพร เสด็จทรงชักชวนพระบรมวงศานุวงศ์และข้าราชการ ถวายพระพรแด่สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าประชาธิปกศักดิเดชน์ กรมขุนสุโขทัยธรรมราชา และหม่อมเจ้าหญิงรำไพพรรณี พระชายา

นับตั้งแต่นั้นมา ทั้งสองพระองค์ได้ทรงครองชีวิตสมรสโดยทรงรักษาสัญญาที่ทรงเปล่งในวันนั้นอย่างซื่อตรงสมบูรณ์ เมื่อสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอฯ ได้เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติเป็นพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร ได้ทรงประกอบพระราชพิธีบรมราชาภิเษก เมื่อวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๔๖๙ ก็ได้มีพระบรมราชโองการดำรัสสั่งให้ประกาศเฉลิมพระนาม หม่อมเจ้าหญิงรำไพพรรณี พระชายา เป็นสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี และสถาปนาพระอิสริยยศเป็นพระอัครมเหสีโดยสมบูรณ์ตามพระราชกำหนดกฎหมายและพระราชประเพณี นับเป็นครั้งแรกที่มีการสถาปนา สมเด็จพระอัครมเหสี ในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก

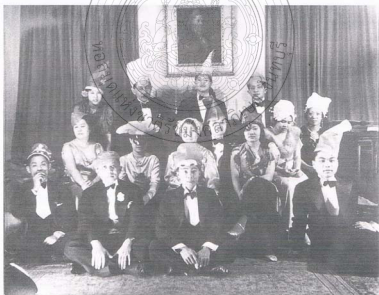
นอกจากนั้นพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเป็นพระมหากษัตริย์กรุงรัตนโกสินทร์พระองค์แรกซึ่งทรงมีพระภรรยาเจ้าเพียงพระองค์เดียว คนเดียว



ทั้งสองพระองค์ได้ทรงร่วมทุกข์ร่วมสุขเป็นพระคู่ขวัญ เสด็จพระราชดำเนินเคียงกันโดยตลอดทั้งในประเทศและในต่างประเทศ แม้ว่าจะต้องทรงเผชิญกับเหตุการณ์ความแปรผันทางการเมืองในประเทศ อีกทั้งภัยอันตรายจากสงครามโลกครั้งที่ ๒ ขณะที่ประทับอยู่ที่ประเทศอังกฤษ หลังจากที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงสละราชสมบัติแล้ว ตราบจนกระทั่งเมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๘๔ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จสวรรคตที่ประเทศนั้น

สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีฯ ซึ่งทรงเป็น 'หญิงหม้าย' ตั้งแต่พระชนมพรรษา ๓๗ พรรษา ทรงดำรงพระองค์ด้วยพระราชหฤทัยมั่นคงผูกพันจงรักภักดีในพระราชสวามีสืบมาตลอดพระชนมชีพ ทรงอัญเชิญพระโกศพระบรมอัฐิไปทุกแห่งหนที่เสด็จพระราชดำเนิน เพื่อทรงถวายบังคมทุกวัน จนกระทั่งพระองค์เสด็จสวรรคตเมื่อ ๔๓ ปีให้หลัง ในวันที่ ๒๒ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๒๗ พระชนมพรรษา รวม ๘๐ พรรษา

พระราชจริยวัตรในการทรงรักษาความสัตย์ซื่อตรงต่อกันของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ ๗ เป็นแบบอย่างที่ดีแก่เราคนรุ่นปัจจุบัน



๓ พระตำหนักโอบ อัมวาณ ๒๔๗๘ ก่อนทรงสละราชสมบัติ



สมเด็จพระนางเจ้าสุวัทนา พระวรราชเทวีในรัชกาลที่ ๖



สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี

รศ. ม.ร.ว. พทธรีสถาณ ชุมพล

เมื่อกล่าวถึงสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี ในรัชกาลที่ ๘ ผู้คนส่วนใหญ่คงจะนึกถึงพระสิริโฉม และพระราชจริยวัตรอันงดงาม ผู้ที่มีความทรงจำมากกว่านั้น อาจนึกถึงผลิตภัณฑ์เสื้อกันหนาว เช่น เสื้อรองจามรองแก้ว กอล์ฟบรจุ กระดาษเช็ดหน้า และกระเป๋าดือลตรี ซึ่งทรงพัฒนามาต่อยอดขึ้นจากเสื้อรองนึ่งที่ชาวบ้านจันทบุรีทออยู่แล้ว จนเป็นที่นิยมใช้กันทั่วไป แสดงว่าผู้คนในปัจจุบันทราบพระราชประวัติอยู่บ้าง

หากถามต่อไปว่า สมเด็จพระอัครมเหสีพระองค์เดียวในรัชกาลที่ ๘ พระองค์นี้กับพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดอะไรเหมือนกัน หลายท่านจะตอบได้ถูกต้องว่า โปรดการทรงกีฬา เช่น กอล์ฟ และเทนนิส ร่วมกัน เพราะมีพระรูปเป็นประจักษ์พยานอยู่ในนิตยสาร หากถามต่อไปว่า มีอย่างอื่นอีกหรือไม่ คงจะมีผู้ตอบได้น้อยคน

อันที่จริงคำถามนี้เป็นคำถามธรรมดา ๆ ที่เราอาจตั้งเกี่ยวกับคู่สามีภรรยาทั่วไป แต่เราไม่ค่อยถามเกี่ยวกับเจ้าหญิงในยุโรป

จึงน่าสนใจว่าพิพิธภัณฑ์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งจัดอยู่ในประเภท “พิพิธภัณฑ์บุคคลสำคัญ” ตอบคำถามท่านหนึ่งหรือไม่

บังเอิญพิพิธภัณฑ์แห่งนี้ซึ่งตั้งอยู่ที่ปลายถนนหลานหลวง เจริญสะพานผ่านฟ้าลีลาศ เพิ่งเปิดจัดแสดงนิทรรศการถาวร “สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ ๘” ขึ้นที่ชั้น ๑ เพิ่มเติมขึ้นจากนิทรรศการถาวร พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งจัดแสดงที่ชั้น ๒ และ ๓ มานานแล้ว จึงน่าสนใจไปดูว่าเราตอบคำถามนี้หรือไม่เพียงใด



* สัมภาษณ์ครั้งแรกในหนังสือพิมพ์ แนวหน้า (สุดสัปดาห์) วันอาทิตย์ที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๖ หน้า ๒๐.



พระตำหนักไกล



พระตำหนักไกล แพนเนล



พระตำหนักไกล นครวัด



พระตำหนักไกลยี่สิบ สภา

เมื่อไปดูมาเมื่อเร็ว ๆ นี้ ผู้เขียนตื่นตาตื่นใจเป็นพิเศษกับโซน “ฉากชีวิตที่แปรเปลี่ยน” ซึ่งมีแปลงดอกไม้ฝรั่งหลากพันธุ์หลากสี เหมือนขึ้นอยู่อย่างล้อเลียนธรรมชาติแบบสวนบ้านสวนบุคคลทั่วไปในอังกฤษ มีภาพป่าละเมาะเป็นฉากหลัง ซึ่งทำให้ผู้ชมจินตนาการได้ว่ากำลังเดินอยู่อย่างเพลิดเพลินในชนบทของประเทศอังกฤษ บนฉากมีแผ่นข้อมูลและรูปภาพเกี่ยวกับพระตำหนักที่ประทับของทั้งสองพระองค์ที่นั่น ๔ พระตำหนัก สังเกตได้ว่ามีขนาดเล็กลงเรื่อย ๆ ตามระยะที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ ทรงห่างจากพระราชบัลลังก์ เมื่อทรงสละราชสมบัติแล้วในเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ นับว่าช่วยให้เราได้ทราบทั่ว ทั้งสองพระองค์ทรงดำรงพระชนม์ชีพอยู่อย่างที่เป็นธรรมดาสามัญมากขึ้นเรื่อย ๆ กับ “ครอบครัว” ของพระองค์ ซึ่งก็คือข้าราชการบริพารที่ใกล้ชิดจำนวนน้อย

โซนนี้เองกระตุ้นให้ผู้เขียนคิดคำนึงได้ว่า สิ่งทั้งสองพระองค์โปรดเหมือนกัน คือการทำสวน

แต่จะเป็นเช่นนี้มาตั้งแต่ต้นหรือไม่ จะต้องนำข้อมูลจากโซนอื่น ๆ ของนิทรรศการมาเรียงกัน ทั้งคงต้องหาข้อมูลเพิ่มเติมเองด้วย ซึ่งอันที่จริงก็หาได้ในระดับหนึ่งจากศูนย์ข้อมูลและข้อมูลจากพิพิธภัณฑ์พระปกเกล้าศึกษา ซึ่งพิพิธภัณฑ์ฯ จัดให้บริการไว้ที่ชั้น ๑ ของอาคารราไพพรรณี ด้านหลังอาคารอนุรักษ์ สถานที่จัดแสดงนิทรรศการนั้นเอง

ดูเหมือนว่าผู้จัดทำนิทรรศการจะทำให้ผู้ชมทำเช่นนี้ ผู้เขียนจึงรับคำท้า

วันนี้ แสนสุดยี่สิบ พระจันทร์วันเพ็ญ
ขอเชิญสายใจ เจ้าไปนั่งเล่น ลมพัดเย็นเย็น หอมกลิ่นมาลี
หอมดอกราตรี แม้ไม่สดสี หอมดินน้ำนม
เหมือนงามน้ำใจ แม้ไม่รำคม กิริยาน่าชม สมใจจริงเฮย...



ท่อนแรกของบทร้องเพลงราตรีประดับดาว เถา พระราชนิพนธ์เพลงไทยเดิมเพลงแรกในพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ว่าไว้เช่นนี้ ความในบทร้องแบบ “ชมธรรมชาติไปหลวงชนนาถไปด้วย” ขวมนิหัตถ์ฐานกันใ้ในภายหลังว่า ทรงแต่งเพลงทำนองไพเราะนี้ขึ้น ด้วยพระราชนิพนธ์ผูกพันในสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี เพราะบรรยายถึงพระราชจริยวัตรของสมเด็จพระองค์นั้นอย่างเหมาะเจาะยิ่ง

ที่คาถาเช่นนี้ จะถูกต้องหรือไม่ก็ตาม แต่เป็นที่ทราบกันว่า เมื่อทรงอภิเษกสมรสใน พ.ศ. ๒๔๖๑ และเสด็จฯ เข้าประทับ ณ วังสุโขทัย “เรือนหอ” หม่อมเจ้าหญิงรำไพพรรณี พระชายาใน สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอฯ กรมขุนสุโขทัยธรรมราชา โปรดที่จะเสด็จลงที่สวนทรงปลูกต้นไม้ดอกไม้ต่าง ๆ ในบริเวณวัง และทรงเก็บมาแต่งพระตำหนักที่ประทับ และเมื่อสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอฯ เสด็จฯ กลับมาจากการทรงงานในหน้าที่ราชการทหาร ก็ะทรงกีฬา เช่น เทนนิส ร่วมกัน

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอฯ มีพระราชหัตถเลขาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๗ ทรงเล่าพระราชทานแก่กสิกรว่า "สนามหญ้าที่หน้าเรือนเวลานี้กำลังงามมาก เขาว่าเป็นดีที่สุดในกรุงเทพในเวลานี้ ใครมาก็ชมทั้งนั้นว่า มีสนามงามจริง" ข้อมูลของประชากรนี้รวมให้เขามากขึ้นว่าทั้งสองพระองค์สนพระราชหฤทัยในการทำสวน ซึ่งในขณะนี้ คือ สวนในบ้านมีดอกไม้ประดับ

นำลังเกศต่อไปว่า เมื่อทรงขึ้นครองราชย์ใน พ.ศ. ๒๔๖๘ แล้ว พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างพระตำหนักพระราชทานสมเด็จพระอัครมเหสี ที่ชายฝั่งทะเลหัวหิน และพระราชทานนามสถานที่แห่งนั้นว่า “สวนไกลกังวล” ทั้งยังได้ทรงฉายพระฉายาลักษณ์สมเด็จพระเจ้า วัณหลายองค์ ซึ่งบ่อยครั้งมีดอกไม้อะลวนเป็นฉาก ตัวอย่างเช่น องค์ที่จัดแสดงไว้เป็นสำคัญในโซน “ไกลแต่ไม่ไร้กังวล” ของนิทรรศการ สมเด็จพระอัครมเหสีที่พระเจ้ายืนนำพระตำหนักเปี่ยมสุข มีเกลาช้อยหินนิล ดอกสีม่วงย้อยลงมาเป็นฉากหลัง

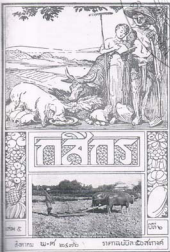
**සංගීතය**

ສາວນໂກອຳນາດ

**៦. ការប្រតិបត្តិការ**



ทรงปลูกต้นปาล์มน้ำมัน ทรง ๒๕๔๒



เมื่อสืบเสาะสอบถามต่อไป ก็มิผู้เล่าว่า เคยเห็นเอกสาร
ที่แสดงว่าพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวเคยมีพระราชดำริ
จะทรงเลี้ยงโคนมที่สวนไกลกังวล อีกทั้งพบว่าครั้งหนึ่งทั้งสอง
พระองค์ได้เสด็จพระราชดำเนินโดยเรือพระที่นั่งไปทอดพระเนตร
ฟาร์มบางเบิดของหม่อมเจ้าสิทธิพร กฤดากร ผู้ทรงปรับปรุงพันธุ์
แดงโม และทรงมุ่งมั่นพัฒนาการเกษตรในสมัยนั้นและโดยต่อเนื่อง
งานวิจัยของสุศรี มณีพุกษ์ เรื่องนโยบายเศรษฐกิจของพระองค์
ซึ่งสถาบันพระปกเกล้าจัดพิมพ์เมื่อเร็ว ๆ นี้ยังให้ข้อมูลอีกว่าทรง
สนับสนุนหม่อมเจ้าสิทธิพรในการเผยแพร่ความรู้ด้านการเกษตร
ด้วยการรับ กสิกร วารสารซึ่งท่านขายทรงเป็นบรรณาธิการ จำนวน
๑,๐๐๐ ฉบับทุกครึ่ง อีกทั้งยังโปรดเกล้าฯ พระราชทานบทความ
ในวารสารที่มีชื่อเล่นต่าง ๆ ให้รัฐบาลส่งเสริมการเกษตรแก่
สมาชิกคณะอภิรัฐมนตรีทุกท่านด้วยเสมอ ทั้งนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของพระราชกรณียกิจที่ทรงสนับสนุน และพระราชทานกำลังใจแก่
บุคคลต่าง ๆ ในเรื่องการพัฒนาการเกษตร อีกทั้งยังมีพระราช
หฤทัยใส่ใจในการกระตุนวาระสหกรณ์ มีพระราชดำรัสไว้อย่างลึก
ซึ้งว่า การสหกรณ์จะช่วยให้เกิด “ความจำเริญทวีพยุและความ
จำเริญบูรณ”

ดังนั้น คำว่า “สวน” ในที่นี้จึงต้องขยายความให้หมาย
รวมถึงกรรมวิธี ทำนา สวนผลไม้ และการเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพด้วย

ครั้นศึกษาจนหายเหตุเสด็จพระราชดำเนินในต่าง
ประเทศ ก็พบว่าทั้งสองพระองค์ทรงอุทิศเวลาไม่น้อยในการทอด
พระเนตร และทรงศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับพรรณไม้ การทำการ
เกษตรและการปศุสัตว์ เช่น ที่เกาะชวา เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๒ ทรง
พระตำราญมากที่สวนพฤกษศาสตร์เมืองบูเดินฮอร์ก เสด็จไป
ทอดพระเนตรสวนยางและการทึบยาง สวนต้นชินโคนา ซึ่งนำ
เปลือกมากถนเป็นยาควินิน ไร่ชา ฟาร์มเลี้ยงวัวและโรงงานนม
ทุกแห่งพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ ทรงอธิบายไว้อย่างละเอียด
ในพระราชหัตถเลขา ซึ่งพระราชทานมาจากที่นั้น อีกทั้ง
การทำนาบนไหล่เขา และสวนทุเรียน



เมื่อเสด็จฯ เยือน ๙ ประเทศในยุโรปในช่วงปลายรัชกาล (พ.ศ. ๒๔๗๖-๗๗) ก็ปรากฏว่าโปรดเสด็จประพาสสวนสาธารณะ และสวนไม้ดอกเช่นเคย อีกทั้งทอดพระเนตรโรงงานนมวัว เนย และเนยแข็ง และการสหกรณ์ของชาวนาที่ประเทศเดนมาร์ก เวียน กระจากสำหรับปลูกไม้เมืองร้อนที่ประเทศเบลเยียม หมู่บ้านชนบทกับการเพาะปลูก และการปลูควัวของชาวบ้านเชโกสโลวาเกีย การเลี้ยงและผสมพันธุ์สุกร โคนมและม้า ตลอดจนพิพิธภัณฑ์กสิกรรม ที่ประเทศอิตาลี เป็นต้น ทั้งหมดนี้ส่วนใหญ่เป็นเพราะเสด็จฯ นอกลู่นอกเมืองจากรายการที่รัฐบาลเจ้าภาพจัดถวายอย่างเป็นทางการ กล่าวคือ เป็นไปตามความสนพระราชมุขที่ทรงมีอยู่แล้ว แต่หลายอย่างก็ด้วยมีพระราชประสงค์จะนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์แก่อาณาประชาราษฎรในประเทศ

ความสนพระราชมุขด้วยกันในการ "ทำสวน" จึงนับว่าปรากฏชัดเจนโดยต่อเนื่อง แต่ทั้งสองพระองค์ยังมิได้ทรงมีโอกาส "ลงมือ" ทำสวนอย่างจริงจังถึงงานเมื่อประทับอยู่ในประเทศอังกฤษ หลังจากที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ ทรงสละราชสมบัติแล้ว ในเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๗

หม่อมราชวงศ์ปิ่นลาขุ อัครราชมนตรี นิตยาโนดมเสด็จ พระนางเจ้ารำไพพรรณีฯ ผู้ซึ่งต่อมาเรียนหนังสืออยู่ต่างประเทศ ในกรุงเทพฯ เรียบแล้วความทรงจำของเธอเกี่ยวกับสวนพระตำหนัก เกตุน แพนมเมนต์ (Glen Pamment) ไว้ว่า จากองค์พระตำหนัก มีเนินลาดลงไปยังสนามใหญ่ ไกลออกไปเป็นสนามเทนนิส สวน กุหลาบ สวนผัก สวนครัว และเรือนกระจาก ทั้งหมดคลุมตมบุรณด้วยไม้ดอกไม้มัด แล้วจึงถึงป่าละเมาะ พื้นป่าปกคลุมไปด้วยดอก บลูเบลล์ แดฟโฟดิล และพริมโรส ทั้งสองพระองค์จึงทรงสำราญ พระอิริยาบถกับการเพาะปลูกตามพระราชนิยม ทั้งนี้เพื่อการ บริโภคและการทรงออกกำลังพระวรกาย เธอเล่าเพิ่มเติมว่า ห้อง แต่งพระองค์ของสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีฯ นั้น "สวย น่ารัก สมกับที่เป็นของสุภาพสตรี ทั้งยังอบอุ่นไปด้วยกลิ่นหอมเย็น ๆ



๒ King of Siam Garden วิทยาลัยอัสสัมชัญ





ของดอกสวี่ที้” นิทรรศการไม่อาจจำลองบรรยากาศนี้ได้ แต่ก็ได้นำร่องสะสมส่วนพระองค์มาจัดแสดงไว้แทน

ครั้งทรงย้ายไปประทับที่พระตำหนักเวนคอร์ต (Vane Court) ทั้งสองพระองค์ทรงวางผังปลูกต้นไม้และดอกไม้ด้วยพระองค์เอง ในสวนมีละพานหินโค้งทอดข้ามสระน้ำที่ทรงเลี้ยงเปิดเทศและปลาไว้ “ทรงเพลิดเพลินกับการทอดพระเนตรเปิดน้ำเทศสีสวยงามเหล่านี้ ซึ่งว่าขบวนอยู่ระหว่างกอไม้กลางสวนดอกไม้” ในขณะที่สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีฯ ทรงปลูกดอกไม้ในสวน พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงปลูกดอกคาร์เนชั่นไว้ในเรือนกระจกซึ่งมีพระราชหฤทัยใฝ่ว่ามีชุดหม้อมีพอมะเทศสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีฯ จะได้ทรงมีไว้ปักแจกันประดับพระตำหนักโดยสม่ำเสมอ

หนังสือพิมพ์อังกฤษรายงานว่า ขณะประทับที่พระตำหนักเวนคอร์ต ทรงพระกรุณาทำหน้าที “มูลนาย” ของหมู่บ้านพระราชทานด้วยรางวัลในการประกวดดอกไม้และในงานแข่งม้าข้ามเครื่องกีดขวาง ชาวบ้านในหมู่บ้านชื่นชมพระองค์มาก เพราะทรงเป็นกันเองกับทั้งเด็ก ผู้ใหญ่ และคนขายของตามร้าน อย่างถ้วนทั่วเป็นธรรมดา ชาวบ้านที่นี่จึงเชื่อว่าโปรดที่จะประทับอย่างนิยมนัก ในประจักษ์ต่องานมากกว่าที่จะเล็ดๆ กลับสู่สยาม

แต่แล้ว ก็ต้องทรงย้ายจากเวนคอร์ต เพราะสงครามโลกครั้งที่สองอุบัติขึ้น และพระตำหนักนั้นซึ่งโปรดมากที่สุดจะถูกเวนคืนไว้ใช้ในราชการทหารอังกฤษ ทรงเช่าพระตำหนักในชนบทใกล้กรุงลอนดอนมากขึ้น แต่ก็เสี่ยงภัยจากการทิ้งระเบิดของเยอรมัน จึงเล็ดๆ หลบภัยไปยังที่ซึ่งห่างไกลมาก ๒ แห่งอยู่ระยะหนึ่ง จนเมื่อพระโรคพระหทัยของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวหนัก จึงเล็ดๆ กลับไปที่พระตำหนักคอมพตัน เฮาส์ (Compton House) เพื่อรักษาพระองค์

“วันนี้ ฉันรู้สึกสบายมาก ไปเก็บดอกไม้จากบ้านมาปลูกกันบ้างสิ”



พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ รับสั่งกับสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีฯ คู่พระมเหสีเสด็จขึ้นเมื่อเช้าตรู่วันที่ ๓๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีฯ จึงเสด็จฯ ไปยังพระตำหนักเวเนครีตเพื่อทรงเก็บของที่เหลือให้พร้อมส่งมอบสถานที่แก่กองทัพอังกฤษ และเพื่อสนองพระราชประสงค์ ... ดอกไม้... สัญลักษณ์แห่งพระราชปฏิพัทธ์

ระหว่างทางเสด็จฯ ที่เมืองเมดสโตน (Maidstone) ตำรวจอังกฤษก็ตรึงพระที่นั่งและทูตให้ทรงทราบว่าพระราชสวามีสวรรคตแล้วอย่างสงบ สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีฯ ได้เสด็จฯ กลับทันที เมื่อเสด็จฯ ถึงรับสั่งเล้าพระราชมารดาหม่อมเจ้าการวิจิตรพันธุ์ฯ ว่า ระหว่างทางหมอกดบังหน้า พลันทอดพระเนตรเห็นพระเจ้าอยู่หัวทรงยืนขวางหน้าอยู่ “เห็นทึบก็แท้” พระราชหฤทัยผูกพันกันโดยแท้

ระหว่างที่สงครามยังคงดำเนินอยู่ต่อไป สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีฯ ผู้มีพระชนมายุเพียง ๓๗ พรรษา ทรงเสียดายจากลูกกระเบิด เสด็จฯ พร้อมด้วยพระญาติสละไปบรรจulingของ เรน น้าพันแผล ลงหีบถนอม ลำนำพยานหลักฐานชิ้นหนึ่งในกรุงลอนดอน แม้เมื่อสงครามสงบลงแล้ว วิถีปลาอาหารยังคงขาดแคลน ต้องใช้โซ่ผูกประคองอาหาร และลูกเต๋อยุ่งฉวนข้าวโดยสมเด็จพระนางเจ้าฯ ทรงร่วมกับพระญาติสนิทในการประกอบพระกระยาหารและในการล้างถ้วยชาม ที่สำคัญทรงทาสวนด้วยพระองค์เองเป็นกิจวัตร แม้เมื่อไฟไหม้ส่วนหนึ่งของพระตำหนักทำให้จำเป็นต้องทรงย้ายออกไปเป็นการชั่วคราวเพื่อให้ช่างซ่อมแซม ก็ได้เสด็จฯ ไปทรงดูแลสวนที่พระตำหนักแทบไม่เว้นวัน

ดังนั้น จึงไม่แปลกแต่อย่างใดที่ปรากฏว่าเมื่อเสด็จนิวัติประเทศไทยพร้อมพระบรมราชินีพระราชมารดาในปี พ.ศ. ๒๔๙๒ สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีฯ พระบรมราชินีในรัชกาลที่ ๗ จะต้องพระราชประสงค์ที่จะทรงมีที่ประทับในชนบทท่ามกลางธรรมชาติ และที่จะทรง “มีความเป็นอยู่แบบหญิงไทยสามัญธรรมดา ด้วยการใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย อยู่กับญาติ” ของพระองค์ ดังที่รับสั่งเมื่อแรกเสด็จฯ กลับมา





แต่ก็ทรงดำเนิกอยู่เสมอว่า เจ้านายในพระราชวงศ์ พึงทำประโยชน์เพื่อประชาชน จึงได้ทรงจัดที่ประทับ เป็นสวนทดลองทางการเกษตรด้วย เพื่อที่ว่าหากพบว่าปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ชนิดใดแล้วได้ผล ชาวบ้านในท้องถิ่น จะได้นำไปใช้เป็นแบบอย่างได้ เท่ากับว่า “ทรงแผ่ดวงอาทิตย์เป็นสวนทดลอง” เลยทีเดียว ทั้งหมคนั้นได้โปรดเกล้าฯ ให้จ้างชาวบ้านแถบนั้นเป็นคนงาน ทั้งทำสวนและทอเสื่อ ทรงพระเมตตาไม่ถือพระองค์ ฆ่างทอเสื่อ บางคนภายหลังเป็นข้าหลวงห้องพระบรรทม



โปรดเกล้าฯ ให้ทดลองเลี้ยงสัตว์ด้วย มีวัวพันธุ์เนื้อประมาณ ๑๐๐ ตัว แต่ไม่ได้มีไว้เพื่อฆ่าขายและ หากปล่อยให้นาเกินตามธรรมชาติ เพื่อช่วยปราบหญ้าและใช้มูลเป็นปุ๋ย ทรงเลี้ยงไก่ซึ่งเป็นพันธุ์ตัวเล็กกินน้อยแต่ไข่ดก เช่นนี้ฯ ลงพระราชทานอาหารในเช้าทุกวัน ดังที่นิตยสารการจำลองพระราชจริยวัตรไว้

จะโดยบังเอิญหรือไม่ ไม่ทราบ แต่มีหลักฐานปรากฏว่า พระอัยกา (ตา) ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงพิชิตปรีชากร ต้นราชสกุลศักดิ์มงคล ณ อยุธยา แม้จะวางสถานะที่เป่าเป่าเปลี่ยนห่างไกลจากบ้านเรือนราษฎรที่หนองมน ชลบุรี ทดลองทำสวนและเลี้ยงสัตว์เพื่อที่จะได้เป็นตัวอย่างแก่ราษฎร มาตั้งแต่ช่วงปลายรัชกาลที่ ๕ ด้วยเสด็จในกรมฯ โปรดการกสิกรรมมาก และได้ประทานคติไว้ว่า “ผู้ใดมีที่ดินแม้แต่น้อย ๆ ก็ยังได้ชื่อว่า เป็นเจ้าแผ่นดินในผืนที่ตนนั้น” ทรงสั่งเครื่องดนตรีไม่ว่าจากสหรัฐอเมริกา พันธุ์มะพร้าวจากจังหวัดสุพรรณบุรีเป็นจำนวนมาก อีกทั้งลูกไก่พันธุ์สีเขียวก็นับ มีรูปร่างใหญ่โตกว่าไก่ไทยมาก เพื่อทดลองขยายพันธุ์ หากแต่ไม่สำเร็จเพราะไก่เมื่อได้ขายไปเพียงก่อนไก่ผู้จึงได้ผสมกับไก่ไทยต่อมา ตัวนั้นต่อมาเมื่อเสด็จในกรมฯ ประชวรหนักและสิ้นพระชนม์ลง หม่อมสุ่น ศักดิ์มงคล ณ อยุธยา จำต้องทอดทิ้งสวนดังกล่าวเพราะมีการตั้งพิธีฝัง

นอกเหนือจากที่ทรงร่วมในกิจกรรมการเกษตรต่าง ๆ รวมทั้งการเพาะเชื้อ และออกแบบผลิตภัณฑ์เสื้อจำพวกเสื้อตัวสั้น สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีฯ ทรงมีส่วนส่วนพระองค์ใกล้พระตำหนักเพาที่สวนบ้านแก้ว สวนนี้ออกแบบให้คล้ายกับสวนที่พระตำหนักเวนครีตที่อังกฤษ ในแง่ที่มีสวนหินและสระน้ำใหญ่ เหนือลำธารมีสะพานโค้งทำด้วยไม้ ละม้ายคล้ายคลึงกับสะพานหินโค้งที่เวนครีต ทรงสรรหา เพาะชำ ปลูก ไร่ปุย รดน้ำ ทรวนดินต้นไม้ดอกไม้ต่าง ๆ ด้วยพระองค์เองโดยสม่ำเสมอ นอกเหนือจากไม้ยืนต้นที่ผลัดกันออกดอกตามฤดูกาลและไม้ผล เช่นลิ้นจี่ มังคุด มะขามขี้ตัง มะปราง และเงาะบางชิ้น แล้วยังมีไม้เลื้อยลิ้น





หรือส่งกลิ่นหอม เช่น ลั่นทม (ลีลาวดี) แก้ว ดอนย่า และไฮเดรนเจีย เป็นต้น และเถาไม้เลื้อย เช่น สายหยุด พุดธาดา พวงคราม พวงโกเมน และพวงหยก ซึ่งอย่างหลังนี้โปรดมากและหายาก ตามสนามทรงปลูกไม้ประเภทหัวในดิน เช่น ว่านสี่ทิศ และบัวสวรรค์ เพื่อให้คล้ายกับทุ่งดอกแดฟโฟดิล และดอกทิวลิปที่อังกฤษ

ครั้นเมื่อพระชนมายุ ๒๔ พรรษา สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีฯ ได้เสด็จฯ จากสวนบ้านแก้วมาประทับที่วังศุโขทัย กรุงเทพมหานคร เป็นการถาวร เพราะ “เศรษฐกิจบังคับใจ” ให้ต้องทรงขาย “บ้านที่ให้ความสุขมาเกือบหนึ่งในสาม” ของพระชนมชีพแก่กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อใช้เป็นสถานที่ตั้งของวิทยาลัยครู ซึ่งปัจจุบันคือมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี มหาวิทยาลัยตั้งกล้ายังคงอนุรักษ์พระตำหนัก และบริเวณโดยรอบไว้ เปิดให้ประชาชนชม



ณ วังศุโขทัย สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีฯ ยังคงทรงดูแลต้นไม้ด้วยพระองค์เอง ในเรือนเพาะชำหลังพระตำหนักใหญ่ เป็นกวีตริ ภายในเรือนนี้ทรงเพาะดอกไม้ฝรั่ง ทรงเลี้ยงแคคตัสเล็ก ๆ และกล้วยไม้ไว้เป็นจำนวนมาก นอกจากนั้น ภายในบริเวณวังมีไม้ยืนต้น ไม้ดอก ไม้ประดับนานาพันธุ์ เช่น ตะเคียนทอง กะเข่าเตี้ย ไม้เลื้อย ยางนา มะลิลา มะลิวัลย์ และพวงแสด เป็นต้น “บ้าน” ของพระองค์แห่งแรกและแห่งสุดท้ายนี้ “จึงนำชื่นชมด้วยธรรมชาติงดงามเฉกเช่นน้ำพระทัย...”



“เหมือนน้ำใจดี ปราบปราศรัย ผูกจิตสนิทได้ ให้รักจริงเอ๋ย ...”

ดังในอีกท่อนหนึ่งของบทร้องเพลงพระราชนิพนธ์ราตรีประดับดาว เภา



“สมเด็จพระราชินี” พระราชทานพระปกเกล้าเจ้า
เสด็จสวรรคต ณ วัดไชยโย เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม พ.ศ.
๒๕๒๘ สิริพระชนมพรรษา รวม ๘๐ พรรษา ตามเสด็จ
พระราชมารดา มี “มูลนิธิสมเด็จพระปกเกล้าเจ้า” ไปเมื่อ
๒๓ ปีให้หลัง บัดนี้ทั้งสองพระองค์จะสถิตอยู่เคียงกัน
ด้วยสุสานราชนิกไนต์สวนแห่งสวรรค์เป็นแน่

ส่วนที่ว่าจะทรงสถิตเป็นนิรันดร์ในจักรวาลหรือไม่
และอย่างไรนั้น พิพิธภัณฑสถานพระบาทสมเด็จพระปกเกล้า
เจ้าอยู่หัวน่าจะตระหนักดีว่าคนเฝ้าบาทหลวงสำคัญในการนี้ ใน
ฐานะที่เป็น “แหล่งเรียนรู้” เกี่ยวกับ “บุคคลสำคัญ” ของ
พระองค์นี้ พิพิธภัณฑสถานเปิดเวลา ๙.๐๐-๑๖.๐๐ น. ทุกวัน
เว้นวันจันทร์ โทร. ๐-๒๒๘๐-๓๔๔๔





H.M. King Prajadhipok and the Constitutional System*

by M.R. Prudhison Jambala

H.M. King Prajadhipok (1925-1935) was the country's last Absolute Monarch and also its first Constitutional Monarch which he became after a coup in 1932. However it must be emphasized that immediately upon becoming king, he sought to institute measures to curb the Absolute Monarch's use of arbitrary powers and to put in train changes towards constitutional monarchy. These include the appointments of experienced princes as royal advisors and of a council to learn by experience the methods of parliamentary deliberation. He also commissioned a thorough study of the municipal form of government, which produced a draft Municipal Bill that was almost ready when the coup was staged, and two constitution-like documents for consideration. The second of these in early 1932 set out a structure of executive-legislative relations and outlined procedures for the election of members of the House of Representatives. However, the drafters and the majority of the princely advisors thought the time was not ripe for its promulgation because the people were as yet not sufficiently politically astute. Though the king preferred otherwise, he respected the majority opinion and postponed the promulgation while emphasizing the necessity and urgency of public education for democracy.

On June 24, 1932, a group of military officers and civilian officials staged a coup to effect the change to constitutional monarchy. The king, concerned to avoid bloodshed and already predisposed in the same direction, agreed to become the first Constitutional Monarch. Subsequently, armed conflict ensued. The King strained to maintain political neutrality. When conflicts of opinion between him and the government prolonged, he decided to abdicate on March 2, 1935. A part of his abdication statement read:

"Now I see that my desire that the people have a real voice in the policies of the country has not been fulfilled and as I feel that there is no longer any way for me to assist and protect the people, I therefore desire to abdicate..."

By removing himself from the throne, H.M. King Prajadhipok not only underlined the principles of the rule of law and democracy but also made it possible for the Monarchy to survive the politically turbulent situation.

*originally the first part of "As Constitutional Monarchs" in *Two Virtuous Kings: Prajadhipok and Bhumibol*, Bangkok : The King Prajadhipok's Institute, 2006.



Prajadhipok – Rambhai Barni Foundation

Prajadhipok – Rambhai Barni Foundation developed out of the Prajadhipok Fund set up by H.M. Queen Rambhai Barni of the Seventh Reign in the memory of the late King Prajadhipok of whom she was the only royal consort.

The King had died of a heart complaint on May 30, 1941 in England six years after his abdication. The Queen continued to live there and endured the hardships and dangers of the Second World War. Notably, she partook in the preparations of medical supplies at Saint John's Ambulance Brigade Headquarters in London. She also gave moral support to the British contingent of the Free Thai and for these reasons was considered to be one of them.

Soon after her return home from England with the late King's Royal Relics in 1949, the Queen went to live among the people at Suan Ban Kaew, her orchard in the then remote province of Chanthaburi. There she found the provincial hospital dilapidated and felt compassionate for the villagers who had to depend on it for health care. She thus had built a surgery building and named it the Prajadhipok Building in memory of the late King. She continued fund-raising for the hospital, named by the government the Phra Pok Klao Hospital after the late King's official title, and this became the Prajadhipok Fund. After 18 years in Chanthaburi the Queen returned to live at Sukhodaya Palace in Bangkok. She sold Suan Ban Kaew to the Ministry of Education for a moderate sum and granted her royal patronage to the Chanthaburi College of Education the Ministry had set up there. She gave its needy students scholarships out of the Prajadhipok Fund.

In 1975, the Queen, concerned to ensure an enduring legacy, had the Fund registered as a charitable foundation, the Prajadhipok Foundation. She granted the Foundation the use of the late King's three-arrows "Sakti Dejana" coat-of-arms as its emblem.

After her demise on May 22, 1984, the Foundation became known as the Prajadhipok – Rambhai Barni Foundation. It continued to follow the objectives the Queen had mandated it, of supporting the Hospital and its College of Nursing as well as the College of Education which in due course was elevated to university status. It is now known as Rambhai Barni Rajabhat University.

During the years 2003-2007, the Prajadhipok – Rambhai Barni Foundation donated 7,950,000 Bahts to the Hospital, 2,404,000 Bahts to the College of Nursing, and 240,000 Bahts to the College of Nursing of the Thai Red Cross. In 2006-2007, it also gave 282,000 Bahts towards the production of an audio-visual package on the lives and good deeds of Their Majesties for educational use.

In 2007, the Foundation amended its objectives to include activities in honour of Their late Majesties and to somewhat broaden the original objectives of promoting healthcare and education.

The Prajadhipok – Rambhai Barni Foundation can be contacted at its office on the ninth floor of the Prajadhipok – Rambhai Barni Building, Chulalongkorn University (between the Faculties of Political Science and Economics), Bangkok 10330, Thailand, Tel. 0-2652-3020, Fax. 0-2652-3021.



คณะกรรมการ
มูลนิธิประชาธิปไตย-จำไพพรรณี

พ.ศ. ๒๕๕๐

๑. พลอากาศเอกกำธน สินธวานนท์	ประธานกรรมการ
๒. หม่อมราชวงศ์สฤษดิ์ดิคุณ กิตยากร	รองประธานกรรมการ
๓. ศาสตราจารย์ ดร. หม่อมราชวงศ์ ชินนุสรณ์ สวัสดิวัตน์	กรรมการ
๔. หม่อมราชวงศ์สายสิงห์ ศิริบุตร	กรรมการ
๕. หม่อมราชวงศ์คณินา กุญชร	กรรมการ
๖. รองศาสตราจารย์หม่อมราชวงศ์สุมนพันธ์ บริพัตร	กรรมการ
๗. หม่อมราชวงศ์ประเดิมสวัสดิ์ สวัสดิวัตน์	กรรมการ
๘. หม่อมหลวงประทีปพิทย นาคทรพร	กรรมการ
๙. นายอุเทน เตชะไพบูลย์	กรรมการ (ถึงแก่กรรม พ.ย. ๒๕๕๐)
๑๐. ศาสตราจารย์เดิมศักดิ์ กุญชรนามระ	กรรมการและเหรัญญิก
๑๑. รองศาสตราจารย์ประพันธ์พงศ์ เวชชาชีวะ	กรรมการและผู้ช่วยเหรัญญิก
๑๒. ร้อยตรีขยุมท บุนยะประภัศร	กรรมการและเลขาธิการ
๑๓. รองศาสตราจารย์หม่อมราชวงศ์ พุทธิสถาน ชุมพล	กรรมการและผู้ช่วยเลขาธิการ



ความเป็นมาและกิจกรรม ระหว่างปี ๒๕๔๖-๒๕๕๐ ของมูลนิธิประชาธิปไตย-รำไพพรรณี

ปีที่พิมพ์ สิงหาคม ๒๕๕๐

จำนวนหน้า ๔๔ หน้า

พิมพ์ ครั้งที่ ๑

จำนวน ๑,๐๐๐ เล่ม

ผู้จัดทำ มูลนิธิประชาธิปไตย-รำไพพรรณี

โทร. ๐-๒๖๕๒-๓๐๒๐ โทรสาร. ๐-๒๖๕๒-๐๐๒๐

พิมพ์ที่ บริษัท เอ.เอส.พี มีโฮมส์ พรินติ้ง จำกัด

ISBN ๙๗๔-๙๗๔-๐๖-๐๗๐๓-๐



หอสมุดแห่งชาติรัชมิ่งคลาสิคัลไลบรารี